AMSTERDAM, DIE GROENE STAD

begin april: de eerste pinksterboemen staan in bloei in het Twiske

https://amsterdam.knnv.nl/

Nieuwsbrief KNNV-Amsterdam No IV.
APRIL 2023

nieuwsbriefknnv@hotmail.com

REDACTIE BLAADJE:	Rob van Dijk & Tobias Woldendorp:	t_woldendorp@kpnplanet.nl
WEBSITE:	Christiane Baethcke:	baethcke@solcon.nl
REDACTIE NIEUWSBRIEF:	Paul van Deursen:	nieuwsbriefknnv@hotmail.com
PR. EN FACEBOOK:	Els Trautwein:	els.trautwein@gmail.com

Oproep van ons lid Floor Hallema:

Vroege vogel excursie

zaterdag 22 april a.s is er een Vroege Vogel excursie in Het Rietland.

https://waarneming.nl/locations/126600/

Dit is het ruigste stukje bos van Amsterdam Noord en heeft ook waters met Rietkragen.
Hierdoor leven in dit gebiedje in de lente minstens 32 vogelsoorten. Van ijsvogel tot zanglijster en groene specht en van watersnip tot sperwer. Het vogelconcert zwelt aan vanaf de zeer vroege ochtend. Je moet zelf dus een vroege vogel zijn om mee te gaan. De excursie start om 7:00.
Laarzen aan en ga lekker mee op pad.
Arnout Jan Rossenaar, ecoloog en fanatiek vogelaar leidt de excursie.
Kinderen zijn ook welkom. En op het eind hangen we natuurlijk een vogelhuisje op.
Er is plek voor 20 personen. Er zijn geen kosten aan verbonden.
Opgeven via floor.hallema@gmail.com

Hanneke Waller van onze Plantenwerkgroep heeft het volgende bericht geplaatst op https://www.stadsplanten.nl/

“Japans brood in de struiken”

Lees het volledige artikel op https://www.stadsplanten.nl/2023/03/japans-brood-in-de-struiken/

Abonneren op Stadsplanten:
https://www.stadsplanten.nl/wp-login.php?action=register

Hein Koningen heeft een zeer gedegen en boeiend verslag gemaakt van de volgende excursie, dat ik onze lezers niet wil onthouden:

Geelsterren-excursie KNNV 18 maart 2023 in Haarlem

Prima weer, helder en zonnig, plm. 15 graden – 6 deelnemers. We bezochten het Statenbolwerk, Kenaupark, Frederikspark, Kleine Hout en de buitenplaats Spaar en Hout.

Statenbolwerk

Hier een veelheid van soorten stinsenplanten en zgn. verwilderingsbollen, o.a.: Crocus-varieteiten, ook van Cr. tommasianus en Cr. vernus, grote groepen grootkronige narcissen, zeer veel (nog niet bloeiende) gewone vogelmelk –het merkwaardige is dat deze vrijwel altijd in pollen groeit, slechts zelden wat meer 'los' bijeen-, ook Corydalis solida, daslook, Puschkinia scill., sneeuwroem, en een eerste knikkende vogelmelk Ornithogalum nutans in bloei (tegen zuidzijde van een beukenstam = warm), Pentaglottis sempervirens overblijvende ossentong.

Diverse crocussen

Middelste sneeuwroem (Scilla luciliae)

Oosterse sterhyacint (Scilla siberica)

Knikkende vogelmelk (Ornithogalum nutans)

Vingerhelmbloem (Corydalis solida)

Vooral op de krokus- en sneeuwroemplekken is het en mengelmoes van soorten, waarschijnlijk veroorzaakt door het bij de plaatselijke gemeentelijke groenafdeling niet voldoende op de hoogte zijn van 'wat groeit precies waar aan bolgewassen' en als dan het plantseizoen van bollen weer aanbreekt worden er op reeds bestaande bollenplekken weer nieuwe, vaak andere soorten, geplant –dwars door de oude heen. Het levert in de loopt der jaren een mengelmoes aan soorten en cultuurvormen op wat vaak niet zo fraai is als 'op soort' of in een combinatie van slechts 2-3 soorten.

Maar tot mijn grote verrassing groeien er op diverse plekken, zowel aan de noord- als zuidzijde van het bolwerk, vele **weidegeelsterren Gagea pratensis**. Ik heb ze daar bij mijn eerdere bezoeken nooit gevonden. Het gaat om tientallen planten per plek, alle 'op pol' groeiend, d.w.z. een klein bosje planten (stengels) bijeen waarvan er één of enkele bloeien. Door het zonnige weer waren ze goed te vinden : de bloemen stonden open.Bloeiende planten met klisters rondom. De laatste winters waren zeer regenrijk, mogelijk heeft dit sterk bijgedragen aan de sterke uitbreiding en vele bloeiende exemplaren. Op het bolwerk geen **bosgeelster Gagea lutea** gevonden.

Kenaupark

Hier is duidelijk een ander beheer en wijze van onderhoud doorgevoerd. De laatste paar jaar zijn enkele grote plekken met cultuurkrokussen (wit en licht-blauw een mooie combinatie) beplant. Aan de zuid-west kant plekken met winteraconiet en gewoon sneeuwklokje. Veel gewone vogelmelk en diverse kleine plekken met **bosgeelster Gagea lutea**. De laatste neemt duidelijk toe. Dit lijkt me toe te schrijven aan een ander maaibeleid : de plekken met krokus, winteraconiet en sneeuwklok worden pas voor de eerste keer in het jaar gemaaid na het geel worden / afsterven van het blad. Hierin lijken de plekken gewone vogelmelk te worden meegenomen. Dit bevordert het toenemen door uitzaaiing van de bosgeelster en de fraaie bloei (wat later in het voorjaar) van de vogelmelk.

Vroege sterhyacint (Scilla bifolia)

(Ter zijde: Onze excursies leveren ook altijd wat “bijvangst” op. Terwijl wij de bosgeelsterren bewonderen, zijn een aantal koperwieken druk aan het foerageren. Kennelijk op trek. Op straat terwijl wij ons verplaatsen winterpostelein (Claytonia perfoliata) tussen de tegels en Voorjaarsster (Ipheion uniflorum) tegen een lantaarnpaal Paul van Deursen)

Frederikspark

Aan de noordzijde = huizenkant is al vele jaren een fantastisch rijke, grote begroeiing van Gagea lutea. Dit jaar zeer rijk bloeiend, schitterend. Met een dichte stand van de planten. Waarschijnlijk heeft ook hier de regen van de laatste winters zijn werk zegenende gedaan.
Langs de huizenkant heeft de gemeente civiel-technische o.i.d. werkzaamheden uitgevoerd (riolering ?) waarbij het grasveld met de bosgeelsterren deels als opslagterrein en/of voetgangerspad is gebruikt. Deze onverschillige manier van werken (waarom de geelsterren niet beschermd ? ook als ze nog niet te zien zijn ? deze zeer grote, zeer fraaie en groen erfgoed-plek moet toch bij de gemeente Haarlem bekend zijn !) heeft er toe geleid dat grote delen door voetgangers verlopen zijn : geelsterren verdwenen en de grond sterk verdicht ! We moeten maar zien hoe de geelsterren dat verdragen en of ze zich kunnen herstellen.

Aan de overzijde van de Rustenburgerlaan waren voorheen enkele vrij grote plekken met bosgeelster maar hier dwars doorheen zijn cultuurnarcissen geplant zodat er van de geelsterren niet veel meer over is.
Van de grote plek fel-oranjekleurige cultuurkrokussen aan de andere zijde van de grote villa zijn gelukkig nog slechts enkele exemplaren over, de rest lijkt te zijn verdwenen. Gelukkig maar want deze oranje krokus paste niet bepaald in de historische (kleur)kontekst van deze historische plek.

De tuin van het Provinciehuis is op zaterdag gesloten maar aan de achterzijde was te zien dat het fluitenkruid hier de voorjaarshelmbloem sterk aan het overvleugelen is waardoor deze hier sterk terugloopt.

Kleine Hout

Aan de zijde van de Kleine Houtweg is op verscheidene plekken Gagea pratensis verschenen in enkele tientallen exemplaren met vele bloeiende exemplaren, verspreid groeiend in pollen. Hier heb ik ze tot voor kort niet eerder aangetroffen. Ook verschijnt hier steeds meer voorjaarhelmbloem. Meer onder het hout is een plek met wilde narcis (N. lobularis zo te zien) verschenen, geplant lijkt me. Goed zo ! Meer naar binnen, wat van de weg af, onder een grote boom een plek Gagea lutea. M.i. ook vrij recent. Heel fijn om te zien dat deze soorten zich hier zo goed ontwikkelen en toenemen.

Buiten Spaar en Hout

Poort Spaar en Hout foto: Monumenten.nl

Dit was voorheen de rijkste groeiplaats in Haarlem en omgeving, misschien wel van de gehele binnenduinrand, totaal 27 soorten stinsenplanten ! Maar dat is al heel wat jaren geleden. Na die glorietijd zijn er diverse grote werkzaamheden aan het gebouw geweest met allerlei invloeden op en voor de stinsenplanten. Van tijdelijke parkeerplaatsen voor auto’s, delen veranderd in permanente parkeerplaatsen (bij het gebouw) tot het doorplanten –dwars door de bestaande stinsenplanten heen !- met grote hoeveelheden verwilderingsbolgewassen in soorten die hier voorheen niet voorkwamen, zoals witte en blauwe cultuurkrokussen, sneeuwroem. Ook het rooien van gezonde grote, zware bomen (zomereik) om die te vervangen door zeer jonge exemplaren is uitgevoerd. Naar verluid (bron: bewoner) is dit gedaan om de onderhoudskosten te drukken, oude bomen zijn duurder in onderhoud namelijk.
Door dit alles zijn grote veranderingen in en voor de stinsenplanten gaande. De hoeveelheid schaduw op de grasvelden is sterk afgenomen, de bemesting die voorheen met oude, ruige stalmest in het najaar gebeurde is (eenmalig ?) vervangen door het strooien in grote hoeveelheden van gedroogde koemest/beendermeel korrels en dat was het, de aanplant in grote hoeveelheden verwilderingsbollen en het soms onzorgvuldig maaien van (delen van) de grasvelden waardoor soorten als Haarlems klokkenspel sterk benadeeld worden en sterk teruglopen in aantal zijn hiervan de sterkste voorbeelden. Helaas, helaas het lijkt niet anders te kunnen gaan. Voorheen zag de situatie er heel wat rooskleuriger uit, dankzij de zeer kundige tuinbaas v.d. Velden. Hij had veel gevoel voor het beheren en onderhouden van deze rijke groeiplaats met stinsenplanten. Zo kwam de voorjaarhelmbloem in zulke hoeveelheden voor, in gesloten vegetatievorm, dat het in de bloeitijd deed denken aan een bloeiend heideveld (beide kleuren roze). Na zijn pensionering (eind 1990er jaren) werd de heer v.d. Velden niet opgevolgd door een andere tuinbaas maar ging het stichtingsbestuur van Spaar en Hout werken met aannemers voor het groenonderhoud. Sinds die tijd is de aftakeling begonnen. Het is heel jammer dat er bij het stichtingsbestuur van Spaar en Hout zo weinig besef is van de grote waarde van dit cultuurhistorisch erfgoed.

Opm. de in 2013 geplante sneeuwroem was een forse cultuurvorm met grote, roze kleurige bloemen (Chionodoxa forbesii ‘Pink Giant’ ?). Tot mijn verbazing constateerde ik in 2022 en ook dit jaar (2023) opnieuw dat de meeste van deze sneeuwroem nu met lichtblauwe bloemen bloeide, er was hier en daar nog slechts een enkele roze te zien. Kan roze kleurige cultuurvorm in bloemkleur terug lopen naar haar ‘oorspronkelijke’ lichtblauwe kleur van de soort waaruit zij voortkomt ?

Aanwezige soorten o.a. : Gagea lutea (nog zeer weinig, wel onder een vleugelnoot in de omgeving van de theekoepel een nieuwe jonge, vrij grote plek), vingerhelmbloem, bostulp (alleen bladen), Scilla sibirica Oosterse sterhyacint in gras vooral onder grote plataan langs de hoofdlaan, gulden boterbloem, groot hoefblad (mannelijke planten), daslook, italiaanse aronskelk, Scilla bifolia Vroege sterhyacint onder het hout tegen het hek aan de straatzijde links van het poortgebouw, In het gazon bij het toegangshek naar de twee appartementsgebouwen :

Ornithogalum sibthorpii (syn. O. nanum) bloeit volop met witte bloemen, hoofdbloemstengel zeer kort waardoor het lijkt of de bloemen ‘op de grond liggen’.

Deze soort komt voor in zuid-oost Europa (Balkan, Roemenie, Bulgarije, Kreta, europees Turkije). Het is de enige groeiplek van deze soort die ik ken in Kennemerland (mogelijk nog een plek op Texel). De plek heeft zich flink uitgebreid sinds enige jaren terug.

Hier groeit ook Allium paradoxum var. abnormale, breidt zich eveneens uit maar veel sterker en heeft de groeiplek van Ornithogalum sibthorpii al bereikt. Als hij niet wordt afgestopt gaat hij de vogelmelk overwoekeren = overgroeien en dan legt deze het loodje. Dat zou jammer zijn, dus beheren hoveniers !

Ornithogalum sibthorpii foto Hans Bootsma

Hein Koningen – 21.3.2023

weidegeelster en speenkruid naast elkaar bloeiend; verwarring niet mogelijk..

...

DE WILMKEBREEK

https://www.wilmkebreek.nl/

3 april De drukte in de Wilmkebreek komt op gang: het tellen is weer begonnen

https://www.wilmkebreek.nl/grotedoc/Weidevogeltellingen%202023.pdf

foto’s 3 april 2023

Moerasmosoortje

Arrhenia lobata

Nadat Edo Goverse Moerasmosoortjes Arrhenia lobata had waargenomen,in het Amsterdamse Bos heeft Christiane Baethcke daar een mooi foto van gemaakt.

Tot besluit van deze Nieuwsbrief wat algemene waarnemingen van de twee eerste mooie dagen van april m.n. uit het Twiske

Tjiftjaf

Roodbuikje

vink

Brede keverorchis

Zanglijster

Brede keverorchis

honingbij

talud AmsterdamNoord

geheel begroeid met winterpostelein

Bijdragen en opmerkingen voor de volgende Nieuwsbrief van harte welkom.
aan/afmelden
nieuwbriefknnv@hotmail.com